

احادیث اخلاقی از پیامبر گرامی اسلام

۱- لَا تَكُنْ عَيَّابًا وَلَا مَدَّاحًا وَلَا طَعَّانًا وَلَا مُمَارِيًا.

نه عیب جو باش و نه ثناگو، نه زخم زبان بزن و نه مجادله کن. [مکارم الاخلاق، ص ۴۶۷]

۲- الْعَدْلُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْأُمَرَاءِ أَحْسَنُ، وَالسَّخَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْأَغْنِيَاءِ أَحْسَنُ، الْوَرَعُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْعُلَمَاءِ أَحْسَنُ، الصَّبْرُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الْفُقَرَاءِ أَحْسَنُ، التَّوْبَةُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي الشَّبَابِ أَحْسَنُ، الْحَيَاءُ حَسَنٌ وَلَكِنْ فِي النِّسَاءِ أَحْسَنُ.

عدالت نیکو است اما از دولتمردان نیکوتر، سخاوت نیکو است اما از ثروتمندان نیکوتر؛ تقوا نیکو است اما از علما نیکوتر؛ صبر نیکو است اما از فقرا نیکوتر، توبه نیکو است اما از جوانان نیکوتر و حیا نیکو است اما از زنان نیکوتر. [نهج الفصاحه، ح ۲۰۰۶]

۳- إِنَّمَا تَفْسِيرُ حُسْنِ الْخُلُقِ: مَا أَصَابَ الدُّنْيَا يَرْضَىٰ وَإِنْ لَمْ يُصِبْهُ لَمْ يَسْخَطْ.

تفسیر خوش اخلاقی این است که اگر دنیا به انسان رو کرد، راضی و خشنود باشد و اگر رو نکرد خشمگین و ناراحت نشود. [کنز العمال، ح ۵۲۲۹]

۴- مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلْيُكَلِّمْ خَيْرًا، أَوْ يَسْكُتْ.

هرکس به خدا و روز قیامت ایمان دارد، باید سخن خیر بگوید یا سکوت نماید. [کافی، مقدمه ص ۶]

۵- إِذَا رَأَيْتَ مِنْ أَخِيكَ ثَلَاثَ خِصَالٍ فَارْجُهُ: الْحَيَاءُ وَالْأَمَانَةُ وَالصِّدْقُ.

هر گاه در برادر (دینی) خود سه صفت دیدی به او امیدوار باش: حیا، امانتداری و راستگویی.

[نهج الفصاحه ص ۱۹۳، ح ۲۰۵]

۶- لَا تَنْظُرُوا إِلَى كَثْرَةِ صَلَاتِهِمْ وَصَوْمِهِمْ وَكَثْرَةِ الْحَجِّ وَالْمَعْرُوفِ وَطَنْطِنَتِهِمْ بِاللَّيْلِ أَنْظُرُوا إِلَى صِدْقِ الْحَدِيثِ وَادَاءِ الْأَمَانَةِ.

به زیادی نماز و روزه و حج و احسان و مناجات شبانه مردم نگاه نکنید، بلکه به راستگویی و امانتداری آنها توجه کنید. [عیون اخبار الرضا ج ۲، ص ۵۱، ح ۱۹۷ - امالی (صدوق) ص ۳۰۳]

۷- اَضْمُنُوا لِي سِتَّةً مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَضْمَنْ لَكُمْ الْجَنَّةَ اَصْدُقُوا اِذَا حَدَّثْتُمْ وَ اَوْفُوا اِذَا وَعَدْتُمْ وَ اَدُّوا اِذَا اَوْثَمْتُمْ وَ احْفَظُوا فُرُوجَكُمْ وَ غُضُّوا اَبْصَارَكُمْ وَ كُفُّوا اَيْدِيَكُمْ.

شش چیز را برای من ضمانت کنید تا من بهشت را برای شما ضمانت کنم، راستی در گفتار، وفای به عهد، بر گرداندن امانت، پاکدامنی، چشم بستن از گناه و نگه داشتن دست (از غیر حلال).

[معدن الجواهر ص ۵۳ - نهج الفصاحه ص ۲۱۶ ، ح ۳۲۱]

۸- اِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَ جَلَّ اَحَبُّ الْكَذِبِ فِي الصَّلَاحِ وَ اُبْغَضُ الصِّدْقِ فِي الْفَسَادِ.

خداوند عزوجل، دروغی را که باعث صلح و آشتی شود دوست دارد و از راستی که باعث فتنه شود بیزار است.

[من لا يحضره الفقيه ج ۴، ص ۳۵۳، ح ۵۷۶۲]

۹- اِنَّ اَشَدَّ النَّاسِ تَصَدِيقًا لِلنَّاسِ اَصْدُقُهُمْ حَدِيثًا وَ اِنَّ اَشَدَّ النَّاسِ تَكْذِيبًا اَكْذِبُهُمْ حَدِيثًا.

هر کس راستگوتر است سخن مردم را بیشتر باور می کند و هر کس دروغگوتر است مردم را بیشتر دروغگو می داند. [نهج الفصاحه ص ۲۷۲ ، ح ۵۹۱]

۱۰- اَقْرَبُكُمْ مِنِّي غَدًا فِي الْمَوْقِفِ اَصْدُقُكُمْ لِلْحَدِيثِ وَ اَدَاكُمْ لِلْاَمَانَةِ وَ اَوْفَاكُمْ بِالْعَهْدِ وَ اَحْسَنُكُمْ خُلُقًا وَ اَقْرَبُكُمْ مِنَ النَّاسِ.

نزدیک ترین شما به من در قیامت، راستگوترین، امانتدارترین، وفادارترین به عهد، خوش اخلاق ترین و نزدیک ترین شما به مردم است.

[تحف العقول ص ۴۶ - امالی (طوسی) ص ۲۲۹ - بحار الأنوار (ط-بیروت) ج ۷۲ ، ص ۹۴، ح ۱۲]

۱۱- اِذَا رَأَيْتَ مِنْ اَخِيكَ ثَلَاثَ خِصَالٍ فَارْجُهُ: الْحَيَاءُ وَ الْاَمَانَةُ وَ الصِّدْقُ.

هر گاه در برادر (دینی) خود سه صفت دیدی به او امیدوار باش: حیا، امانتداری و راستگویی.

[نهج الفصاحه ص ۱۹۳ ، ح ۲۰۵]

۱۲- مَنْ اغْتَابَ مُسْلِمًا أَوْ مُسْلِمَةً لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ صَلَاتَهُ وَ لَا صِيَامَهُ أَرْبَعِينَ يَوْمًا وَ لَيْلَةً إِلَّا أَنْ يَغْفِرَ لَهُ صَاحِبُهُ.

هر کس از مرد یا زن مسلمانی غیبت کند، خداوند تا چهل شبانه روز نماز و روزه او را نپذیرد مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. [بحار الأنوار (ط-بیروت) ج ۷۲، ص ۲۵۸، ح ۵۳]

۱۳- إِذَا وَفَّعَ فِي الرَّجُلِ وَأَنْتَ فِي مَلَأٍ، فَكُنْ لِلرَّجُلِ نَاصِرًا وَلِلْقَوْمِ زَاجِرًا وَقَمُ عَنْهُمْ.

اگر در میان جمعی بودی و از کسی غیبت شد، او را یاری کن و آن جمع را از غیبت کردن بازدار و از میانشان برخیز و برو. [نهج الفصاحه ص ۲۰۲، ح ۲۴۷]

۱۴- الْغَيْبَةُ أَسْرَعُ فِي دِينِ الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ مِنَ الْأَكْلَةِ فِي جَوْفِهِ.

غیبت کردن در (نابودی) دین مسلمان مؤثرتر از خوره در درون اوست. [کافی ج ۲، ص ۳۵۷، ح ۱]

۱۵- مَنْ تَطَوَّلَ عَلَى أَخِيهِ فِي غَيْبَةٍ سَمِعَهَا فِيهِ فِي مَجْلِسٍ فَرَدَّهَا عَنْهُ رَدَّ اللَّهُ عَنْهُ أَلْفَ بَابٍ مِنَ الشَّرِّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

هر که در مجلسی بشنود که از برادرش غیبت می شود و آن غیبت را از او دفع کند خداوند هزار باب بدی را در دنیا و آخرت از او دفع می کند. [من لا يحضره الفقيه ج ۴، ص ۱۵]

۱۶- إِيَّاكَ وَ مَا يُعْتَذَرُ مِنْهُ؛ بِيَهْيِزَازِ كَارِي كَه مَوْجِبِ عَذْرُوَاهِي مِي شُود. [امالی (صدوق) ص ۳۲۳]

۱۷- ثَلَاثٌ مَنْ لَمْ تَكُنْ فِيهِ فَلَيْسَ مِنِّي وَلَا مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ. قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَ مَا هُنَّ؟ قَالَ: حِلْمٌ يَرُدُّ بِهِ جَهْلُ الْجَاهِلِ وَ حُسْنُ خُلُقٍ يَعِيشُ بِهِ فِي النَّاسِ وَ وَرَعٌ يَحْجُزُهُ عَنْ مَعَاصِي اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ.

سه چیز است که هر کس نداشته باشد نه از من است و نه از خدای عزوجل. عرض شد: ای رسول خدا! آنها کدامند؟ فرمودند: بردباری که به وسیله آن جهالت نادان را دفع کند، اخلاق خوش که با آن در میان مردم زندگی کند و پارسایی که او را از نافرمانی خدا باز دارد. [خصال، ص ۱۴۵، ح ۱۷۲]

تهیه کننده: احمد صاحب ناسی